

TAPATURMAVAKUUTUSLAITOSTEN LIITTO

Lakisääteinen tapaturmavakuutus

ote vakuutus käsikirjasta:

4.6 ALUEPELASTUSLAITOKSET JA SOPIMUSPALOKUNNAT

Uusi pelastuslaki (379/2011) tuli voimaan 1.7.2011. Sillä kumottiin pelastuslaki (468/2003) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Pelastuslaissa säädetään ihmisten, yritysten sekä muiden yhteisöjen ja oikeushenkilöiden velvollisuudesta:

- 1) ehkäistä tulipaloja ja muita onnettomuuksia;
- 2) varautua onnettomuuksiin sekä toimintaan onnettomuuksien uhatessa ja sattuesssa;
- 3) rajoittaa onnettomuuksien seurauksia;
- 4) rakentaa ja ylläpitää väestönsuojia;
- 5) osallistua pelastustoiminnan tehtäviin ja väestönsuojelukoulutukseen.

Pelastuslaissa säädetään lisäksi pelastustoimen viranomaisten:

- 1) tehtävästä ohjata, neuvoa, valistaa ja valvoa eri tahoja em. velvollisuuksien täyttämässä;
- 2) kiireellisistä tehtävistä, joiden tarkoituksena on pelastaa ja suojata ihmisiä, omaisuutta ja ympäristöä onnettomuuden uhatessa tai sattuesssa sekä rajoittaa onnettomuudesta aiheutuvia vahinkoja ja lieventää onnettomuuden seurauksia (pelastustoiminta);
- 3) organisaatiosta, hallinnosta ja toimivallasta.

Edellä tarkoitettujen toimintojen muodostamaa toimialaa kutsutaan *pelastustoimeksi*.

Sisäasiainministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustointia valtakunnallisesti, aluehallintovirasto valvoo pelastustointia sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa toimialueellaan.

Kunnat vastaavat alueen pelastustoimesta yhteistoiminnassa valtioneuvoston määräämällä alueella.

Pelastustoimen alueeseen kuuluvilla kunnilla tulee olla sopimus pelastustoimen järjestämisestä.

Pelastustoimen tehtävien hoitamista varten alueen pelastustoimella tulee olla pelastuslaitos (*jälj. aluepelastuslaitos*). Alueen pelastustoimi voi käyttää pelastustoiminnassa apunaan vapaaehtoista palokuntaa (VPK), laitospalokuntaa, teollisuuspalokuntaa, sotilaspalokuntaa (sopimuspalokunnat) tai muuta pelastusalalla toimivaa yhteisöä sen mukaan kuin niiden kanssa sovitaan.

Aluepelastuslaitoksen pää- ja sivutoiminen henkilöstö on aluepelastuslaitoksen palveluksessa ja kuuluu aluepelastuslaitoksen lakisääteiseen tapa-turvavakuutukseen. Vakuutus käsikirja 2012 24(110)

6.1 Sopimuspalokunnat

Sopimuspalokunta huolehtii aluepelastuslaitokselle määrättyistä tehtävistä aluepelastuslaitoksen kanssa tehdyssä sopimuksessa määrättyllä tavalla. Sopimuspalokuntana toimii yleensä VPK. Seuraavassa käsitellään niitä eri tapoja, joilla pelastustoiminta aluepelastuslaitoksen alueella voidaan hoitaa ja mitkä tilanteet kuuluvat lakisääteisen tapaturmavakuutuksen tai pelastuslain piiriin. Jotkut VPK:n jäsenet, kuten esimerkiksi nuorisajaosto ja naisjaosto eivät kuulu lakisääteisen tapaturmavakuutuksen tai pelastuslain piiriin. Jos näiden jaostojen henkilöt kuuluvat myös hälytysosastoon, ovat he tämän toiminnan osalta lakisääteisen tapaturmavakuutuksen tai pelastuslain piirissä.

4.6.1.1 Aluepelastuslaitos maksaa palkkion sopimuspalokunnan jäsenille

Tässä vaihtoehdossa aluepelastuslaitos maksaa palokunnalle vuosittaisen käyttökustannuskorvauksen lisäksi palokunnan hälytysosastoon kuuluville maksettavat palkkiot

- hälytyksistä,
- osallistumisesta sammutus- ja pelastustoimintaan sekä tilanteen aikaiseen päivystykseen paloasemalla,
- osallistumisesta koulutussuunnitelman mukaisiin palokunnan harjoituksiin (myös osallistuminen palvelus- ja koulutusohjelmaan kuuluvaan pakolliseen liikuntakasvatukseen ja kunnonkohotus-harjoituksiin),
- osallistumisesta päivystykseen paloasemalla muun kuin tilanteen aikana ja varallaolosta.

Aluepelastuslaitos suorittaa yllämainitut palkkiot palokunnan puolesta ja sen antaman erittelyn perusteella. Aluepelastuslaitos tekee palkkioista ennakonpidätykset sekä suorittaa lakisääteiset vakuutusmaksut ja sosiaalikulut, joista palokunta työnantajana on velvollinen vastaamaan. Työnantaja on sopimuspalokunta ja vakuutuksen ottamisvelvollisuus on sopimuspalokunnalla. Aluepelastuslaitoksen tulee huolehtia vakuutusten ottamisesta sopimuspalokunnan nimiin. Sopimuspalokunnalle tehdään erillinen vakuutus eikä sen jäseniä voi sisällyttää aluepelastuslaitoksen tapaturmavakuutukseen.

Sopimuspalokuntaan työsuhteessa oleville sattuneet tapaturmat korvataan sopimuspalokunnan lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta. Korvattavia ovat normaalin korvauskäytännön mukaiset työsuhteeseen liittyvät olosuhteet (TapVakL 4 §).

Tekninen palkanmaksu.

4.6.1.2 Aluepelastuslaitos ja sopimuspalokunta eivät maksa palkkiota sopimuspalokunnan jäsenille

Aluepelastuslaitos suorittaa sopimuspalokunnalle kokonaiskorvauksen, mutta aluepelastuslaitos ei maksa palokunnan jäsenille mitään palkkiota. Aluepelastuslaitoksen ja sopimuspalokunnan jäsenten välille ei synny työ-suhdetta eivätkä he kuulu aluepelastuslaitoksen lakisääteisen tapaturma-vakuutuksen piiriin. Myöskään sopimuspalokunta ei maksa vastiketta jäsenilleen.

Tällaisessa tilanteessa tapaturmavakuutusuoja määräytyy pelastuslain 103 §:n mukaisesti. Sen mukaan pelastustoiminnassa tai väestönsuojelutehtävissä sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan korvausta *valtion varoista* samojen perusteiden mukaan kuin työtapaturmasta tai ammattitaudista siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään samansuuruiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Alueen sopimuspalokuntaan kuuluvalle suoritetaan korvaus valtion varoista myös tapaturmasta, joka on sattunut kunnan palokunnan koulutuksessa, kiinteistön ja kalustonhoidossa tai sairaankuljetuksessa. Myös kunnonkohennusharjoituksessa ja liikuntakasvatuksessa sattuneet tapaturmat korvataan valtion varoista. Koulutukseksi katsotaan myös palvelus- ja koulutusohjelmaan kuuluva liikuntakasvatus ja osallistuminen palokunnalle kuuluvia tehtäviä käsittävään kilpailuun tai näyttökseen. Korvausasian hoitaa Valtiokonttori.

4.6.1.3 Sopimuspalokunta maksaa palkkion jäsenilleen

Jos sopimuspalokunta itse kohdan 4.6.1.2 mukaisessa tilanteessa kuitenkin maksaa jäsenilleen jotakin vastiketta ja muutkin työsuhteen tunnusmerkit täyttyvät, on sopimuspalokunta tapaturmavakuutuslain mukaan vakuuttamisvelvollinen. Työtapaturmat korvataan sopimuspalokunnan itselleen ottamasta lakisääteisestä tapaturmavakuutuksesta. Ellei vakuutusta ole, tapaturman korvausasia siirtyy Tapaturmavakuutuslaitosten liitolle tapaturmavakuutuslain 11 §:n mukaisena laiminlyöntinä.

4.6.1.4 Laitos- tai tehdaspalokunta, joka ei ole sopimuspalokunta

Teollisuus- tai laitospalokunnan toiminnassa sattuneesta tapaturmasta maksetaan korvaus valtion varoista silloin, kun kyse ei ole alueen sopimuspalokunnasta ja tapaturma sattuu laitoksen ulkopuolella (pelastuslaki 103 §). Korvausasian hoitaa Valtiokonttori.

4.6.2 Palontorjunta, jälkiraivaus ja vartiointi

Varsinaisesta pelastustoiminnasta on muistettava erottaa vielä esim. valvontalennot, jotka ovat palontorjuntaa ja alueen pelastustoimen vastuulla. Palon jälkiraivauksesta ja vartiointista, josta pelastustoiminnan alueella on oikeus laskuttaa omaisuuden omistajaa, muodostuu tällöin työsuhde raivauksen tekijällä aluepelastuslaitokseen. Korvaustilanteessa epäselvissä tapauksissa aluepelastuslaitokselta tilattavasta onnettomuusselostuksesta selviää, mikä on ollut sammutusta ja mikä raivausta.

4.7 PELASTUSTOIMINTAAN MÄÄRÄTTY TAI MUUTOIN OSALLISTUNUT

Jokainen, joka huomaa tai saa tietää tulipalon syttyneen tai muun onnettomuuden tapahtuneen tai uhkaavan eikä voi heti sammuttaa paloa tai torjua vaaraa, on velvollinen viipymättä ilmoittamaan siitä vaarassa oleville, tekemään hätäilmoituksen sekä ryhtymään kykynsä mukaan pelastustoimenpiteisiin (yleinen toimintavelvollisuus, pelastuslaki 3 §)

Jos ihmisen pelastamiseksi tai muun onnettomuuden torjumiseksi on välttämätöntä, on pelastustoiminnan johtajalla oikeus määrätä palo- ja onnettomuuspaikalla tai sen läheisyydessä oleva työkykyinen henkilö, jolla ei ole pätevää syytä esteenä, avustamaan pelastustoiminnassa (pelastuslaki 37 §).

Pelastustoiminnassa voidaan käyttää myös apuna vapaaehtoisia organisaatioita ja henkilöitä (pelastuslaki 51 §). Väestönsuojelun henkilöstöä voidaan määrätä osallistumaan väestönsuojelukoulutukseen (pelastuslaki 57 §).

Kaikissa em. tilanteissa sattuneesta tapaturmasta myönnetään korvaus valtion varoista kuten työtapaturmasta (pelastuslaki 103 §). Korvausasian käsittelee Valtiokonttori.